

Egretă mică (*Egretta garzetta*)

Descriere și identificare

Această specie are o lungime corporală de 55-60 cm, anvergura aripilor de 90-110 cm și o greutate corporală cuprinsă între 350-600 g. Penajul este alb, cu aspect imaculat, iar în perioada de reproducere ies în evidență penele ornamentale de la nivelul cefei, pentru care pasărea a fost mult timp vânată. Prezintă un cioc negru iar picioarele, tot negre, se continuă cu degete galbene.

Habitat

Este o prezență obișnuită în apropierea apelor, la altitudini joase, preferând zonele mlăștinoase, delte, baltii, cu pâlcuri de copaci necesare cuibăritului.

Hrană

Egretta mică se hrănește mai ales cu animale acvatice mici precum pești, amfibieni (broaște, tritoni), melci, scoici, și câteodată cu pui de păsări. Vânează stând la pândă sau deplasându-se cu atenție, în ape unde nivelul nu depășește adâncimea de 20 cm, pe malul lacurilor, în mlaștini, bălți, sau cursuri de ape.

Reproducere

Egretta mică cuibărește alături de alte specii iubitoare de apă, în cadrul coloniilor mixte unde se menține o distanță de 1-4 m între cuiburile amplasate la nivelul tufelor, arborilor (cu precădere sălcii) sau pe lăstărișurile din apropierea bălților. Perechea construiește împreună cuibul, utilizând ca material diverse crengi sau stuf. Perioada de cuibărit se desfășoară în intervalul mai-august, fiind depuse 3-4 ouă pe care ambii parteneri le vor incuba timp de 21-25 de zile. La 30 de zile după eclozare, puii părăsesc cuibul..

Migrație

Migrația se desfășoară între lunile septembrie-octombrie, spre Marea Mediterană, unele păsări migrând numai în sudul Europei. Alți indivizii cartierele de iernare în zonele nordice și sudice ale Africii. Revin la locurile de cuibărit spre sfârșitul lunii martie- începutul lunii mai.

Distribuție

Specia este larg răspândită în Eurasia, cu excepția Peninsulei Scandinavice, Africa și Australia. Populația europeană este estimată la 68 000-94 000 de perechi, iar cea din România este de circa 4 000-8 000 de perechi.

Metode folosite

- Evaluarea efectivelor migratoare ale păsărilor acvatice
- Recensământul speciilor cuibăritoare în habitate umede
- Observații nesistematice

Efective și distribuție în sit

În Formululul standard este listată ca specie migratoare. În perioada de migrație am observat 4 indivizi prin metoda acvatice migratoare, 4 prin acvatice cuibăritoare și 3 prin observații nesistematice, din care estimăm o populație migratoare de 9-13 indivizi.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Incendierea stufărișurilor
- Scăderea nivelului de apă din bălți, lacuri și canale
- Depozitarea deșeurilor menajere
- Eutrofizarea apei

Măsuri de management

- Menținerea suprafeței luciului de apă
- Menținerea nivelului de apă în bălți, lacuri și canale
- Interzicerea depozitării gunoaielor în zona apelor

Bibliografie

BirdLife International (2015). *European Red List of Birds*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Csörgő, T., Karcza, Z., Halmos, G., Magyar, G., Gyurácz, J., Szép, T. & Schmidt, E. (2003). *Magyar madárvonulási atlasz. Journal fur Ornithologie*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Societatea Ornitologică Română/BirdLife International și Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” (2015). *Atlas al speciilor de interes comunitar din România*. București. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor – Direcția Biodiversitate.

Mullarney, K., Svensson, L., Zetterstrom, D. & Grant, P. J. (1999). *Collins Bird Guide*. Collins.

Ujhelyi, P. (Ed.). (2005). *Élővilág enciklopédia I. - A Kárpát-medence állatai*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Vânturel de seară (*Falco vespertinus*)

Descriere și identificare

Pasăre cu lungimea corporală cuprinsă între 28-33 cm și anvergura aripilor de 67-76 cm. Prezintă un dimorfism sexual foarte accentuat, rar întâlnit în rândul speciilor răpitoare. Masculul adult este gri-albăstrui cu remigele mai deschise, strălucitor argintii, cu „pantaloni” și subcodale roșii-ruginii. Femela este dungată cu gri pe spate, iar partea ventrală prezintă striații fine, ruginii, pe un fond crem-portocaliu. Are capul ruginiu deschis, cu o porțiune închisă, contrastantă în jurul ochiului (ca o mască). Picioarele masculilor sunt roșii portocalii, fiind mai șterse în cazul femelelor, iar ghearele sunt alb-gălbui. Exemplarele de anul 2 manifestă un colorit mai intens, comparativ cu păsările adulte. Juvenilii prezintă masca tipică, au penajul maro închis, iar partea inferioară a corpului este vărgată, fiind ușor asemănători femelelor, respectiv juvenililor de *Falco subbuteo*.

Habitat

Specie caracteristică stepelor și terenurilor arabile de altitudini joase, unde zonele deschise alternează cu pâlcuri de arbori. Evită pădurile închise și zona montană.

Hrană

Hrana vântureilor de seară din regiunea noastră constă atât din nevertebrate (în special insecte), cât și vertebrate (micromamifere, amfibieni, păsări). Își hrănește puii cu insecte, predominant cu Orthoptere, Coleoptere și Odonate. În anumite zone, broasca de pământ brună (*Pelobates fuscus*) poate constitui un element important în hrana vântureilor. Micromamiferele, cu precădere șoarecele de câmp (*Microtus arvalis*), se numără printre cele mai importante specii de pradă pentru vântureii de seară din regiunea biogeografică Panonică. Uneori capturează șopârle (mai ales *Lacerta* sp.) și păsări (ex. *Sylvia* sp., *Alauda* sp.).

Reproducere

Ecologia de cuibărit a vânturelului de seară include, printre altele, două caracteristici aparte. În primul rând, ei nu își construiesc propriul cuib, utilizând cuiburile abandonate ale altor specii. Pe lângă acest lucru, manifestă un comportament gregar, fiind singura pasăre răpitoare de la noi care cuibărește colonial. Este o specie monogamă, cuplul formându-se pentru un sezon de reproducere. Cele 3-4 ouă sunt depuse începând cu mijlocul lunii mai, la interval de 2 zile. Incubația ouălor durează 21-27 de zile, fiind asigurată de ambele sexe, cu precădere de femelă. Aceasta acoperă puii timp de 10-12 de zile, hrănindu-i cu captura adusă de către mascul. După un timp, participă și ea în mod activ la vânatoare și hrănirea puilor. Puii nidicoli rămân în cuib timp de 23-30 zile, devenind independenți după cca. 2 săptămâni de la părăsirea cuibului. Maturitatea sexuală este atinsă la vârsta de un an, însă nu toate exemplarele se reproduc atunci. Anual se crește un singur rând de pui, dar poate depune un cuibar de înlocuire. Ca urmare a vieții coloniale, comportamentul teritorial este slab manifestat, fiind limitat doar în porțiunea adiacentă cuibului. Colonia însă, este apărată de toți indivizii cu îndârjire. Deoarece, cioara de semănătură (*Corvus frugilegus*) este specia colonială cea mai frecventă în zonele de câmpie de la noi, majoritatea populației de vânt-

turel de seară, din România, cuibărește în coloniile acesteia. La fel se întâmplă și în cazul Câmpiei de Vest, unde cea mai mare parte a populației (peste 85%) ocupă coloniile ciorilor de semănătură (Tabel 18.).

Tabel 18. Procentajul populației de vânturel de seară cuibăritoare în colonii de *Corvus frugilegus*; Raportul final al proiectului LIFE05 NAT/H/000122.

Cuibărit	Nr. perechi/an		% perechi/an	
	2008	2009	2008	2009
În colonii de cioară de semănătură	282	324	87	85
Total Câmpia de Vest	323	383	100	100

Unele perechi, preferativ sau ca urmare a lipsei coloniilor de ciori de semănătură, aleg cuiburile coțofenelor, ciorilor grive, sau cuibăresc chiar în scorburile copacilor. În anumite zone numărul cuiburilor naturale a fost suplimentat prin montarea unor cuiburi artificiale, pe care vântureii le ocupă în număr destul de mare. În Câmpia de Vest sunt montate în prezent aproximativ 370 de cuiburi artificiale care, în funcție de an, găzduiesc, pe lângă alte specii, 50-70 perechi de vânturei de seară.

Migrație

Este o specie strict migratoare, iernând în zonele estice și sudice ale Africii. Migrația de toamnă a unor populații europene are loc pe o rută estică, iar întoarcerea de primăvară urmează o rută mai vestică, adesea peste Peninsula Italică. Plecarea începe spre mijlocul lunii august și se termină la mijlocul lunii octombrie, indivizii întorcându-se spre sfârșitul lunii aprilie-începutul lunii mai. Această specie de șoim este gregară nu doar în perioada de cuibărit, dar și în timpul migrației. În fiecare an, începând din a doua parte a lunii august și până în ultima săptămână a lunii septembrie/prima săptămână din octombrie, sute de vânturei de seară (uneori peste o mie) se adună seară de seară, în anumite locații bine stabilite, pentru a petrece nopțile de toamnă. Aceste locuri sunt reprezentate, de fapt, de niște pâlcuri de copaci sau aliniamente de arbori de-a lungul șoselelor. Acestea sunt semnele care vestesc începutul migrației vânturelului de seară.

Distribuție

Arealul de cuibărit se extinde din Europa Centrală până în Kazahstan. Regiunea Panonică este considerată limita vestică a arealului de cuibărit, deși în ultimii ani s-a instaurat o populație cuibăritoare și în Italia. În România se regăsește în zonele de câmpie Crișana, Banat, Transilvania, Oltenia, Bărăgan, Moldova și Dobrogea. Populația europeană este apreciată la 26 000-39 000 perechi iar efectivele din România sunt estimate la 1 300-1 600, conform Planului european de acțiune al vânturelului de seară (Palatitz, P., P. Fehérvári, S. Solt & B. Barov 2009), respectiv 1000-1500 perechi în conformitate cu Raportul național al României, întocmit pe Directiva Păsări (CNDD 2013). În Câmpia de Vest populația cuibăritoare fluctuează, în funcție de an, între 300-400 de perechi ("Conservarea vânturelului de seară în regiunea Panonică – LIFE05 NAT/H/000122"). În cea mai mare parte a arealului de răspândire, trendul populațiilor indică un declin, fapt pentru care este inclus în categoria de „Aproape Amenințat”, conform sistemului de clasificare al IUCN.

Metode folosite

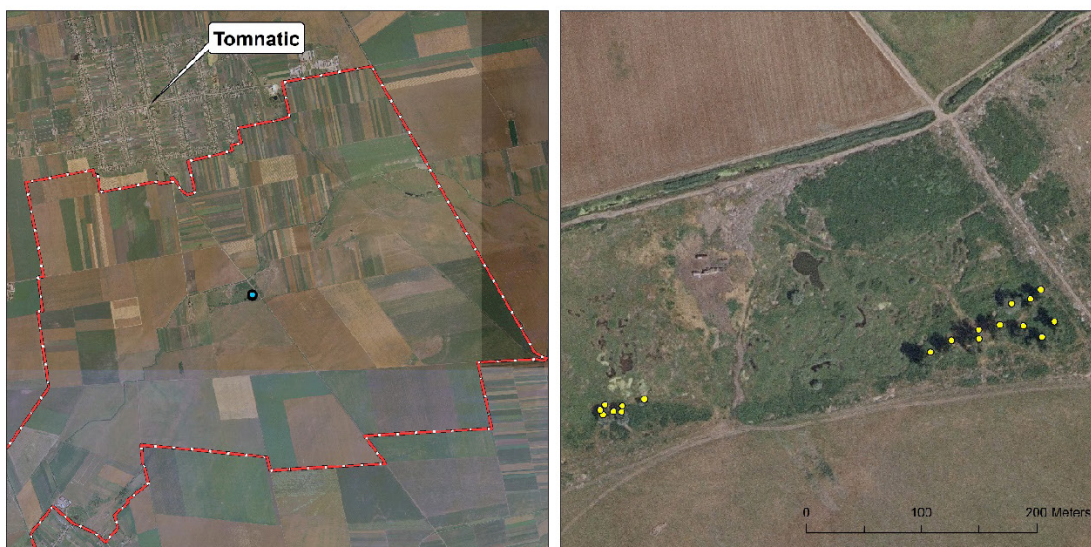
- Recensământului păsărilor cuibăritoare în colonii

Efective și distribuție în sit

Vânturelul de seară apare în SDF-ul sitului ca specie cuibăritoare.

Efectivele cuibăritoare ale speciei, din acest sit, au fost evaluate în cadrul „Recensământului păsărilor cuibăritoare în colonii”, pe baza metodelor descrise în capitolul care relatează acest tip de recensământ. Toate datele culese în cadrul proiectului referitoare la cuibăritul vânturelului de seară provin din rezultatele obținute în urma efectuării acestui recensământ.

În situl ROSPA0142 vânturelul de seară este reprezentat în 3 zone de cuibărit. În același timp însă, în 2013-2014 populația cuibăritoare de aici a scăzut datorită tăierii ilegale a tuturor plopilor care constituiau colonia de la Tomnatic (Figura 14-15.). Chiar și în aceste condiții, situl a rămas unul important pentru conservarea speciei în Câmpia de Vest. O parte a păsărilor cuibăritoare s-a mutat (probabil) la o nouă, dar foarte mică colonie născută lângă cea distrusă, suplimentată cu cuiburi artificiale, iar o altă colonie s-a format la câțiva km de aici, lângă localitatea Vizejdia.

Figura 14. Hartă de ansamblu și detaliat cu fosta colonie de la Tomnatic, distrusă în 2013-2014.

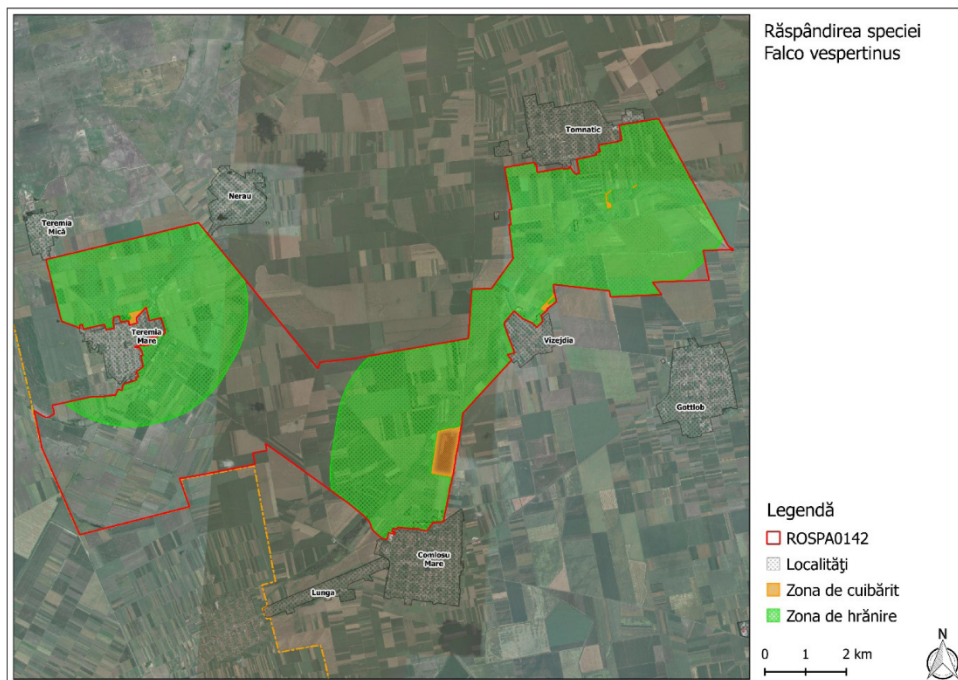

Figura 15. Imagini cu fosta colonie de la Tomnatic, înainte și după ce a fost distrusă în 2013-2014.

Datorită diferitelor proiecte derulate de Asociația Grupul Milvus, există date și din câțiva ani precedenți recensământului efectuat în cadrul acestui proiect. Populația acestei specii poate să fluctueze considerabil, în mare parte datorită condițiilor meteorologice, respectiv disponibilității bazei de hrană în perioada de cuibărit, aspecte care pot să varieze foarte mult de la an la an. Astfel, acolo unde există date de bună calitate disponibile, trebuie luate în considerare și comparate cu cele obținute în cadrul studiului efectuat într-un singur an. În cazul sitului ROSPA0142 trebuie ținut cont și de schimbările majore, ce au avut loc în urma cazului de la Tomnatic.

Anul 2015 a fost, de altfel, un an ieșit din comun, deoarece multe exemplare au revenit în zonele de cuibărit foarte târziu, din cauza condițiilor meteorologice grele din nordul Africii

respectiv zona Mediteraneană. Cu toate acestea, s-au identificat 26-29 de perechi (Figura 16.), dintre care o perechie a clocit în cuib artificial, alte 4-5 din pădurea de la Comloșu Mare au cuibărit în cuiburi de coșofană și cioară grivă, iar restul au cuibărit în cuiburi de cioară de semănătură (Tabel 19-22.).

Figura 16. Zona de cuibărit și de hrănire vânturelului de seară pe situl ROSPA0142 Teremia Mare – Tomnatic.

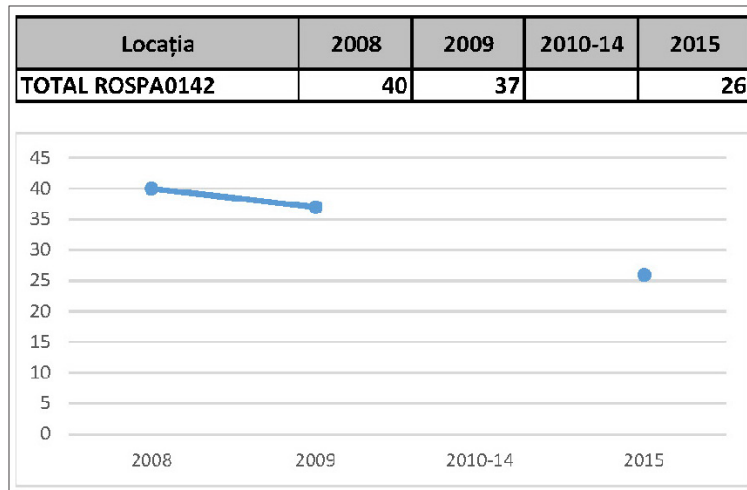
Tabel 19. Datele colectate în cursul anului 2015 cu populația cuibăritoare de vânturel de seară din ROSPA0142 Teremia Mare – Tomnatic.

LOCAȚIA	LATITUDINE	LONGITUDINE	DATA	NUMĂRUL PERECHILOR DE VÂNTUREL DE SEARĂ CARE OCUPĂ CUIBURILE ALTOR SPECII/ARTIFICIALE							
				CORFRU		ALTE CORVIDE		CUIB ARTIF.		TOTAL	
				min	max	min	max	min	max	min	max
Tomnatic	20,67536	45,97315	23.6.2015	1	1			1	1	2	2
Vizejdia	20,65935	45,95013	23.6.2015	5	6					5	6
Comloșu Mare	20,63142	45,91089	23.6.2015	0	0	4	5			4	5
Teremia Mare	20,52780	45,93996	23.6.2015	15	16					15	16
TOTAL				21	23	4	5	1	1	26	29

În comparație cu datele colectate în cursul anii 2008-2009, efectivele cuibăritoare de vânturel de seară au scăzut destul de mult, după cum reiese din tabelul 20. respectiv diagrama (Figura 17.)de mai jos:

Tabel 20. Datele colectate în cursul anului 2015 cu populația minimă cuibăritoare de vânturel de seară din ROSPA0142 Teremia Mare – Tomnatic, în comparație cu anii 2008-09.

Figura 17. Datele colectate în cursul anului 2015 cu populația minimă cuibăritoare de vânturel de seară din ROSPA0142 Teremia Mare – Tomnatic, în comparație cu anii 2008-09.

În ceea ce privește colectarea datelor pe baza celei de a doua metode, care va trebui să stea la baza monitorizării, au fost obținute date cât de cât apropiate realității în cazul coloniilor mai mici (64-92%), însă destul de mult subestimate în cazul principalei colonii din sit de la Teremia Mare (40-62%). Procentaj comparativ privitor la întreaga evaluare: 50-76%.

Tabel 21. Comparația datelor colectate în cursul anului 2015 pe baza celor două metode.

LOCAȚIA	LATITUDINE	LONGITUDINE	DATA	PER. EVALUATE		PER. ESTIMATE	
				min	max	min	max
Tomnatic	20,67536	45,97315	23.6.2015	2	2	1	3
Vizejdia	20,65935	45,95013	23.6.2015	5	6	3	5
Comloșu Mare	20,63142	45,91089	23.6.2015	4	5	3	4
Teremia Mare	20,52780	45,93996	23.6.2015	15	16	6	10
TOTAL				26	29	13	22

Tabel 22. Datele care au stat la baza metodei evaluative folosit în 2015.

LOCAȚIA	NUMĂRUL EXEMPLALELOR OBSERVATE DE VÂNTUREL DE SEARĂ									
	MASCULI		FEMELE		INDET		TOTAL		PER. ESTIMATE	
	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max
Tomnatic	1	3	1	1	0	0	2	4	1	3
Vizejdia	3	5	2	3	0	0	5	8	3	5
Comloșu Mare	3	4	0	0	0	0	3	4	3	4
Teremia Mare	6	8	2	4	1	1	9	13	6	10
TOTAL	13	20	5	8	1	1	19	29	13	22

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Degradarea habitatelor de hrănire prin reducerea suprafețelor culturilor neprielnice speciei (porumb, floarea soarelui) în dauna celor cu aport pozitiv (leguminoase perene, cereale păioase)
- Degradarea habitatelor de hrănire prin transformarea pajiștilor în teren arabil, culturi energetice sau realizarea parcurilor fotovoltaice
- Degradarea habitatelor de hrănire prin suprapășunatul pajiștilor și prin erodarea solului datorită pășunatului pe timp de iarnă
- Degradarea habitatelor de hrănire prin desecarea bălților temporare, afectarea regimului hidric prin desecare
- Degradarea habitatelor de hrănire prin incendierea pajiștilor și a miriștilor
- Degradarea habitatelor de hrănire prin folosirea pesticidelor, insecticidelor și erbicidelor
- Degradarea habitatelor de cuibărit prin tăierea arborilor
- Degradarea habitatelor de cuibărit prin deranjul ciorilor de semănătură, distrugerea cuiburilor, împușcarea și otrăvirea ciorilor
- Creșterea gradului de mortalitate în urma electrocutării păsărilor pe liniile electrice aeriene de medie tensiune, respectiv în urma coliziunii cu mașini

Măsuri de conservare

- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin asigurarea și promovarea pachetelor de agromediu
- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin prevenirea suprapășunatului și a

pășunatului pe timp de iarnă, a incendierii pajiștilor și miriștilor

- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin prevenirea transformării pajiștilor în teren arabil, culturi energetice sau realizarea parcurilor fotovoltaice pe acestea
- Asigurarea habitatelor de cuibărit prin prevenirea tăierilor legale și ilegale în colonii, respectiv suplimentarea locurilor disponibile pentru cuibărit prin realizarea și stimularea realizării plantațiilor
- Asigurarea habitatelor de cuibărit prin prevenirea persecutării ciorilor, suplimentarea cuiburilor naturale cu cuiburi artificiale
- Reducerea ratei de mortalitate prin izolarea LEA de medie tensiune

Bibliografie

CNDD (2013). *Sistemul național de gestiune și monitorizare a speciilor de păsări din România în baza articolului 12 din Directiva Păsări – cod proiect SMIS-CSNR 36586, conform Ordinului Ministrului Mediului și Padurilor nr. 2901 din 16.12.2011.*

European Commission (2005). *LIFE program*. <http://ec.europa.eu/environment/life/>.

European Commission (2012). *LIFE program*. <http://ec.europa.eu/environment/life/>.

Fehérvári P., Neidert D., Solt Sz., Kotymán L., Szövényi G., Soltész Z. & Palatitz P. (2008). *Kékvércse élőhelypreferencia vizsgálata – egy tesztév eredményei*. *Heliaca* 4 51–59. p.

Fehérvári P., Harnos A., Neidert D., Solt Sz. & Palatitz P. (2009). *Modeling habitat selection of the Red-footed Falcon (Falco vespertinus). a possible explanation of recent changes in breeding range within Hungary*. *Applied Ecology and Environmental Research*, 7 (1) 59–69. p.

Fülöp Z. & Szlivka L. (1988). *Contribution to the food biology of the Red-footed Falcon (Falco vespertinus)*. *Aquila* 25 174–181. p.

Grupul Milvus. (2005-2015). *Bază de date*.

Haraszthy L. (1981). *Adatok a Hortobágyon 1973-ban költ kékvércsék mennyiségi viszonyaihoz és költésbiológiájához*. *Aquila* 87 121–122. p.

Haraszthy L. & Bagyura J. (1993). *A comparison of the nesting habits of the Red-footed Falcon (Falco vespertinus) in colonies and in solitary pairs*. In: *Biology and conservation of small falcons*. pp. 80–85. London: Hawk and Owl Trust.

Haraszthy L., Rékási J. & Bagyura J. (1994). *Food of the Red-footed Falcon in the breeding period*. *Aquila* 101 93–110. p.

IUCN (2008). *The 2008 IUCN Red List of Threatened Species. International Union for the Conservation of Nature*. Retrieved from <http://www.iucnredlist.org>.

Keve A. & Szíjj J. (1957). *Distribution, biologie et alimentation du Facon kobez Falco vespertinus L. en Hongrie*. *Alauda*, 25 (1) 1–23. p.

Kotymán L. (2001). *A vörös vércse (Falco tinnunculus) és a kék vércse (Falco vespertinus) telepítésének gyakorlata a Vásárhelyi-pusztán*. *Túzok*, 6 (3) 120–129. p.

Molnár G. (2000). *A kék vércse, a vörös vércse és az erdei fülesbagoly mesterséges telepítésének eredményei a Dél-Alföldön*. *Ornis Hungarica* 10 93–98. p.

Palatitz P. (2012). *A kék vércse (Falco vespertinus) védelmének tudományos megalapozása*. PHD.

Palatitz P., Fehérvári P., Solt Sz. & Barov B. (2009). *European Species Action Plan for the Red-footed Falcon Falco vespertinus Linnaeus, 1766*. 49 p.

Purger J. (1997). *Accidental death of adult Red-footed Falcons Falco vespertinus and its effect on breeding success*. *Vogelwelt* 118 325–327. p.

Purger J. (1998). *Diet of Red-footed Falcon Falco vespertinus nestlings from hatching to fledging*. *Ornis Fennica*, 75 (4) 185–191 p.

Végyvári Z., Magnier M. & Nogues J.-B. (2002). *Kék vércsék (Falco vespertinus) fészekválasztása és állományváltozása a vetési varjak (Corvus frugilegus) állományváltozásának tükrében 1995-1999 között a Hortobágyon*. *Aquila* 107-108 9–14. p.

Sfrâncioc roșiatic (*Lanius collurio*)

Descriere și identificare

Sfrânciocul roșiatic are lungimea medie a corpului 17 cm, anvergura aripii de 24-27 cm, și o greutate ce variază între 25-35 g. Specia manifestă dimorfism sexual. Masculul are un cap cenușiu-deschis și prezintă o dungă neagră, bine pronunțată, la nivelul ochilor. Spatele și supraalarele sunt brun-ruginii, coada este neagră, cu două linii albe pe părțile laterale, iar târțița este cenușie. Coloritul femelei este mai pal, iar dunga neagră de la nivelul ochilor, nu este reprezentată. Spatele este brun-închis, iar flancurile albe prezintă striații transversale de culoare maro-deschis. Capul și fruntea au un colorit brun, iar ceafa și târțița gri-deschis. Juvenilii sunt asemănători femelelor, remarcându-se însă prin striațiile de la nivelul capului.

Habitat

Preferă zonele deschise, de pășune, cu multe tufișuri și mărăcinișuri. Cuibărește în terenuri agricole, pășuni, în tufișurile luncilor abandonate (ca de exemplu în porumbel, păducel, măceș etc.) Preferă zona colinară (climatul temperat, mediteraneean și de stepă), dar apare de la câmpie până în zone muntoase joase, la o altitudine maximă de 1.700 m. Cuibărește și pe marginea pădurilor sau în luminișuri, însă evită pădurile închise. Este cel mai des observat în repaus, la nivelul liniilor de tensiune, sau pe arborii de la marginea drumurilor, de unde survolează zona în căutarea hranei. De asemenea, necesită menținerea caracterului mozaicat al habitatului, cu prezența pâlcurilor de copaci și a arbuștilor în zonele deschise.

Hrană

Sfrânciocul roșiatic se hrănește aproape exclusiv cu insecte mari (lăcuste, greier, cărăbuș etc.), consumând, ocazional, și șopârle sau mamifere mici (rozătoare). Câteodată vânează puii speciilor de păsări mai mici, aflați încă în cuib. Vânează stând la pândă, pe o tufă sau stâlp. Odată selectată prada, plonjează către acesta și o prinde în zbor. Caracteristic speciilor de sfrâncioc, fixează surplusul de pradă în spini, pentru zile când hrana este mai puțin disponibilă.

Reproducere

E o specie monogamă și teritorială. Pechile cuibăresc la o distanță de 100-300 m unele de cealaltă. Cuibul e amplasat în tufe sau pe arbori mici, la o înălțime de până la 2 m. E construit din materiale vegetale și căptușit cu iarbă și mușchi, de către ambii parteneri. Perioada de cuibărire începe la mijlocul lunii mai, femela depunând în mod obișnuit 4-7 ouă. Incubația durează aproximativ 14-16 de zile, fiind asigurată numai de femelă, care e hrănită de mascul în tot acest timp. Puii devin independenți la 3-4 de săptămâni după eclozare.

Migrație

Sfrânciocul roșiatic migrează în buclă, și în „pâlnie”, ceea ce înseamnă că, populația din vestul Europei zboară la început spre est, populația nordică zboară spre Sud, iar populația din est se deplasează spre sud-vest. Specia ierneză în Africa de Sud și Sud-est. Migrația de toamnă începe devreme, chiar după încheierea cuibăritului, între a doua jumătate a lunii iulie și sfârșitul lunii august. Juvenilii părăsesc teritoriile de cuibărire cu o lună în urma adulților. La nivelul teritoriului de cuibărit, indivizii nu acumulează rezerve suficiente de grăsime, pentru a ajunge în Africa. De aceea, păsările staționează o vreme, într-un teritoriu important de odihnă, pentru a acumula rezervele necesare migrației. Aceste zone sunt reprezentate de coastele Mării Negre și insulele din Marea Egee, pentru exemplarele din Europa. Revin în teritoriile de cuibărit la începutul lunii mai.

Distribuție

Specia e larg răspândită peste tot în Europa, cu excepția țărilor nordice, sudul și centrul Peninsulei Iberice și multe din insulele din Marea Mediterană. Populația europeană e estimată la 6.300 000-13 000 000, iar cea din România variază între 1.600 000-3.600 000 de perechi.

Metode folosite

- Recensământul speciilor cuibăritoare în habitate deschise prin cartare teritorială

Efective și distribuție în sit

Este menționată ca specie cuibăritoare în Formularul standard (Figura 18.). Pe aria studiată numai prin metoda cartarea teritoriilor am observat 2 indivizi. Estimăm 2-17 perechi cuibăritoare.

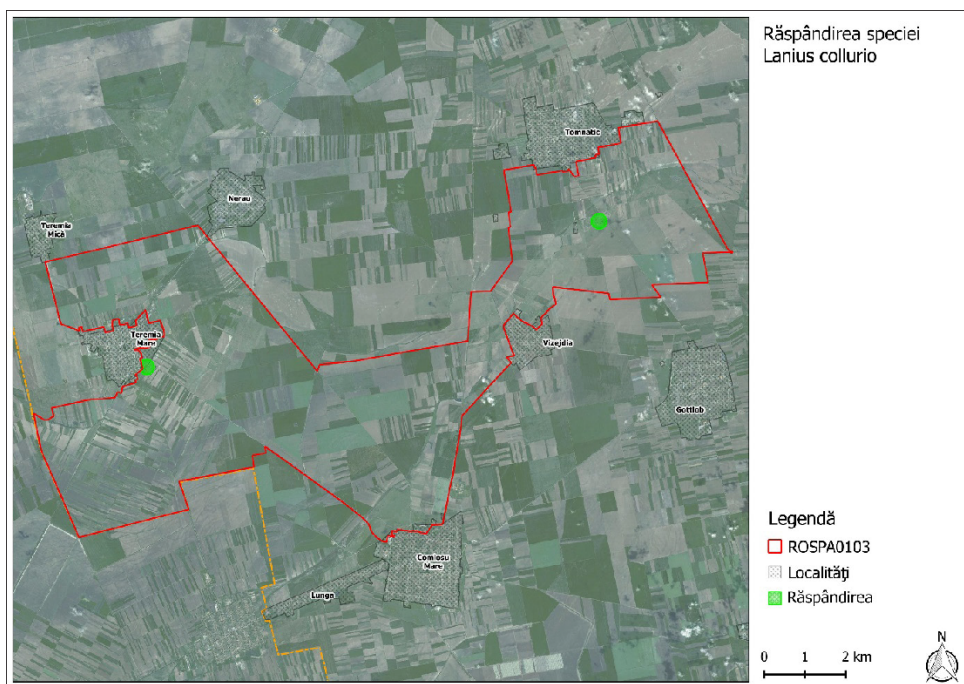

Figura 18. Răspândirea sfrânciocului roșiatic pe situl ROSPA0142 Teremia Mare - Tomnatic.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Extinderea intravilanului și terenurilor arabile
- Dispariția bălților temporare pe pajiști
- Modificarea compoziției naturale a speciilor de plante în pajiști
- Suprapășunarea pajiștilor
- Dispariția arborilor
- Incendierea
- Folosirea excesivă a pesticidelor și a îngrășămintelor
- Vânătoria ilegală
- Numărul mare de câini ciobănești

Măsurile de management

- Menținerea suprafeței actuale a pajiștilor
- Managementul pajiștilor prin pășunat și / sau cosit
- Menținerea bălților temporare pe pajiști
- Pășunatul pajiștilor cu intensitate între 0.3-1 UVM

Bibliografie

BirdLife International (2015). *European Red List of Birds*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Csörgő, T., Karcza, Z., Halmos, G., Magyar, G., Gyurácz, J., Szép, T., & Schmidt, E. (2003). *Magyar madárvonulási atlasz. Journal fur Ornithologie*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Societatea Ornitologică Română/BirdLife International și Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” (2015). *Atlas al speciilor de interes comunitar din România*. București. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor – Direcția Biodiversitate.

Mullarney, K., Svensson, L., Zetterstrom, D. & Grant, P. J. (1999). *Collins Bird Guide*. Collins.

Ujhelyi, P. (Ed.). (2005). *Élővilág enciklopédia I. - A Kárpát-medence állatai*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Sfrâncioc cu frunte neagră (*Lanius minor*)

Descriere și identificare

Sfrânciocul cu frunte neagră este o pasăre cântătoare de talie medie, cu lungimea corpului de 20 cm. Este asemănător sfrânciocului mare, însă de dimensiuni reduse. Capul și spatele prezintă un colorit gri, masca neagră de la nivelul ochilor fiind pronunțată și extinsă pe frunte, iar ciocul este mai gros și scurt. Pieptul, abdomenul, flancurile și regiunea anală ale adultului sunt alb-roz. Coadă și fața superioară a aripii sunt negre, baza albă a remigelor primare formând o dungă lată pe aripă, mai lată decât cea a sfrânciocului mare. Sexele sunt asemănătoare. Din penajul juvenililor lipsește nuanța roz, creștetul și spatele sunt dungate cu gri-închis, remigele și tectricele au marginile deschise, și ciocul este maroniu, cu vârful negru.

Habitat

Trăiește în zonele cu climat temperat, mediteranean și de stepă. Este favorizat în zonele calde, de câmpie, dar poate fi prezent și la altitudini de până la 900 m. Cuibărește în regiuni deschise, cu copaci izolați și tufișuri. De cele mai multe ori îl întâlnim pe terenuri agricole și pășuni, unde cuibărește în pâlcuri sau șiruri de arbori. O mare parte a populației din România cuibărește pe aliniamentele de plop, de-a lungul drumurilor, cu terenuri arabile sau pajiști adiacente. Uneori se stabilește în livezi, plantații de conifere sau viță-de-vie. Este esențială prezența arborilor, stâlpilor, cablurilor electrice, etc, de unde poate veghea împrejurimile în căutarea hranei. Specia evită pădurile închise și zonele montane.

Hrană

Hrana este alcătuită aproape exclusiv din insecte, preferând mai ales colepterele. Vânează stând la pândă, pe vârful unei tufe, arbori sau de pe un stâlp. Adeseori capturează și insecte zburătoare. Uneori consumă și micromamifere, șopârle, păsări sau chiar fructe (mure, porumbele etc.).

Reproducere

Specia poate cuibări în perechi solitare sau în colonii mici de câteva (2-10) perechi. Perechile se pot forma încă în regiunile de iarnă sau în cursul migrației de primăvară. În timpul formării perechilor pot exista conflicte între masculii rivali. Luptele crâncene sunt rare, în majoritatea cazurilor au loc doar lupte demonstrative. Masculul se apropie de femelă cântând, cu capul ridicat, penele umflate, mișcând și scuturând coada. După aceea, se înclină cu coada deschisă de mai multe ori. Oferirea hranei ca și cadou nupțial este un gest foarte frecvent la această specie. Cuibul este construit de ambele sexe în coronamentul arborilor. Când cuibărește în colonii, deseori sunt mai multe cuiburi pe același copac. Cele 5-6 (3-9) ouă sunt depuse la sfârșitul lunii mai sau la începutul

lunii iunie, iar incubarea durează 15-16 zile, fiind realizată, cu rare excepții, doar de femelă. Puii sunt hrăniți de ambele sexe timp de 16-19 zile și devin independenți la vârsta de aproximativ o lună, după care părăsesc teritoriul părinților.

Migrație

Este o specie migratoare, de distanță lungă. Iernează în zonele aride din sudul Africii, cu arbori Acacia. Migrația de toamnă începe la sfârșitul lunii august și se întoarce în zonele de cuibărit la începutul lunii mai.

Distribuție

Cuibărește în majoritatea țărilor europene, cu climat temperat cald. Populații importante se regăsesc în România, Rusia și Turcia. În țara noastră manifestă o distribuție relativ uniformă, în zona de câmpie și zona colinară, lipsind în zonele montane. Populația europeană este undeva între 620 000-1 500 000 perechi, iar efectivele din România sunt estimate la 65 000-130 000 perechi, conform Raportului național al României întocmit pe Directiva Păsări (CNDD 2013).

Metode folosite

- Recensământului păsărilor cuibăritoare în colonii

Efective și distribuție în sit

Sfrânciocul cu frunte neagră apare în SDF-ul sitului ca specie cuibăritoare.

Efectivele cuibăritoare ale speciei din acest sit au fost evaluate parțial în cadrul „Recensământului păsărilor cuibăritoare în colonii”, pe baza metodelor descrise în capitolul care relatează acest tip de recensământ, dar diferite date au fost culese și în cadrul altor metodologii, precum Cartarea teritoriilor, Recensământul speciilor acvatice, dar și observații nesistematice.

În 2015 specia a fost observată în sit de 5 ori, însumând în total 7 exemplare (Figura 19). Numărul mic al observațiilor, respectiv distribuția punctiformă a speciei nu permit prelucrarea statistică a datelor, astfel nu putem determina cu exactitate numărul perechilor cuibăritoare din sit. Luând în considerare caracteristicile sitului, estimăm populația cuibăritoare la 6-10 perechi. De menționat că, odată cu tăierea plopilor de la Tomnatic, numărul perechilor cuibăritoare în sit a scăzut.

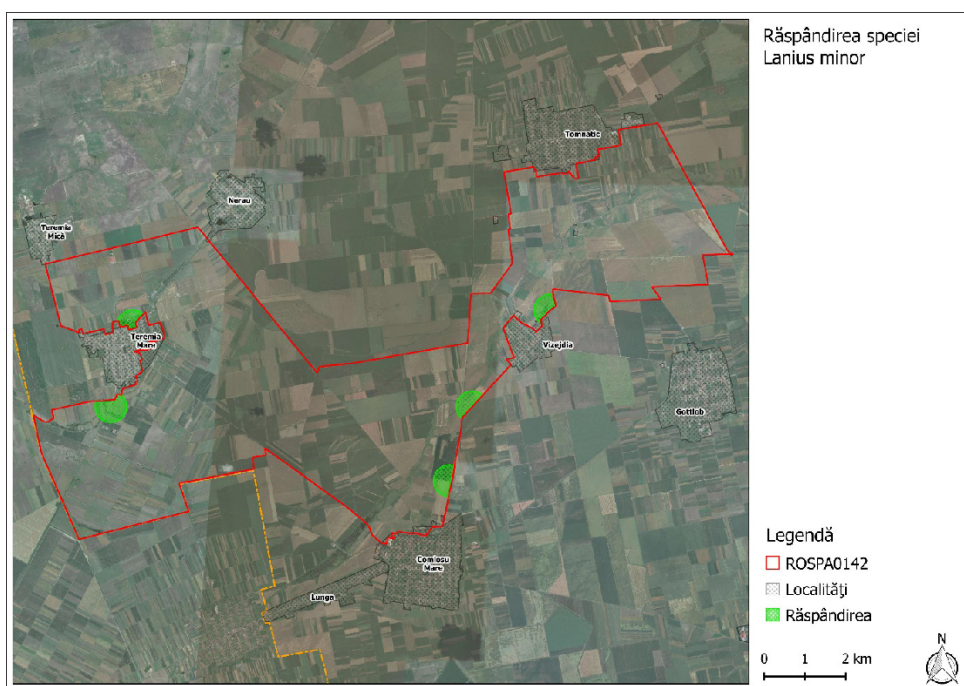

Figura 19. Răspândirea sfrânciocului cu frunte neagră pe situl ROSPA0142 Teremia Mare – Tomnatic.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Degradarea habitatelor de hrănire prin transformarea pajiștilor în teren arabil, culturi energetice sau realizarea parcurilor fotovoltaice
- Degradarea habitatelor de hrănire prin suprapășunatul pajiștilor și prin erodarea solului datorită pășunatului pe timp de iarnă
- Degradarea habitatelor de hrănire prin incendierea pajiștilor
- Degradarea habitatelor de hrănire prin folosirea pesticidelor, insecticidelor și erbicidelor
- Degradarea habitatelor de cuibărit prin tăierea arborilor și arbuștilor
- Creșterea gradului de mortalitate în urma electrocutării păsărilor pe liniile electrice aeriene de medie tensiune, respectiv în urma coliziunii cu mașini

Măsuri de conservare

- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin asigurarea și promovarea pachetelor de agromediu
- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin prevenirea suprapășunatului și a pășunatului pe timp de iarnă, a incendierii pajiștilor
- Asigurarea habitatelor de hrănire de calitate prin prevenirea transformării pajiștilor în teren arabil, culturi energetice sau realizarea parcurilor fotovoltaice pe acestea
- Asigurarea habitatelor de cuibărit prin prevenirea tăierilor legale și ilegale de arbori și arbuști, respectiv suplimentarea locurilor disponibile pentru cuibărit prin realizarea și stimularea realizării plantațiilor de arbori respectiv șirurilor de arbori și arbuști
- Reducerea ratei de mortalitate prin izolarea LEA de medie tensiune

Bibliografie

Burfield, I. & Van Bommel, F. (2004). *Birds in Europe: Population Estimates, Trends and Conservation Status* (Birdlife Conservation).

CNDD (2013). *Sistemul național de gestiune și monitorizare a speciilor de păsări din România în baza articolului 12 din Directiva Păsări – cod proiect SMIS-CSNR 36586, conform Ordinului Ministrului Mediului și Padurilor nr. 2901 din 16.12.2011*

Stârc de noapte (*Nycticorax nycticorax*)

Descriere și identificare

Lungimea corpului este de 58-65 cm, anvergura aripii este de 105-112 cm, iar greutatea variază între 500-800 g. Coloritul penajului, pe partea dorsală și pe cap este negru, aripile sunt cenușii, iar pieptul și burta au o culoare albă. La nivelul capului prezintă 2-3 pene lungi (17-25 cm) și albe. Juvenilii au penajul brun, cu pete mai deschise.

Habitat

Preferă zonele umede cu vegetație abundentă și palustră, malul cursurilor de ape, a lacurilor, bălților și zonele lagunare. Cuibărește, de asemenea, în heleștee, canale cu vegetație și apă puțin adâncă și iazuri. În apropierea apelor necesită prezența sălciilor, a pădurilor de luncă, sau plantațiilor de plop, pentru locuri de cuibărit.

Hrană

Vânează așteptând la pândă, pe malul apei. Hrana e alcătuită mai ales din pești mici, moluște, lipitori, amfibieni și larvele lor, dar consumă și insecte acvatice. Vânează mai ales la sfârșitul zilei, în perioada crepusculară.

Reproducere

E o specie monogamă, cuibărind în colonii monospecifice sau mixte, alături de egrete mici, stârci, cormorani mici. Cuibul e amplasat în cea mai sigură locație, în jurul coronamentului copacilor, fiind construit din crengi și stuf, de către ambii parteneri. Perioada de cuibărire începe la începutul lunii aprilie. Femela depune 2-3 ouă, care sunt incubate timp de 21-22 de zile, de către ambii părinți. Puii devin independenți la 50-60 de zile după ecloazare, și până atunci sunt îngrijiți și hrăniți de ambii părinți. Uneori, se întâmplă ca părinții să hrănească și puii cuiburilor vecine, când aceștia cerșesc hrană, deoarece nu își recunosc vocea propriilor pui.

Migrație

Este o specie migratoare, 1% din populația europeană iernând în zona mediteraneană. În cazul juvenililor, după perioada de cuibărit începe o perioadă de dispersie spre Est. Indivizii cuibăritori, din vestul Europei, ajung în Africa trecând peste Gibraltar și Sicilia. Majoritatea populației iernează în Africa subsahariană, și doar o mică parte mai spre Est. Părăsesc teritoriile de cuibărit în octombrie și revin din cartierele de iernare la jumătatea lunii martie.

Distribuție

E răspândit mai ales în zonele temperate, tropicale și subtropicale din Europa, Asia, America de Nord, cea de Sud și Africa, lipsește din zonele reci și din Australia. Populația europeană e estima-

tă la 63 000-87 000, iar cea din România variază între 4 000-8 000 perechi.

Metode folosite

- Evaluarea efectivelor migratoare ale păsărilor acvatice

Efective și distribuție în sit

Apare ca specie migratoare în Formularul standard. În perioada de migrație niciun stârc de noapte nu a fost observat în cadrul sitului, estimăm deci, 0 exemplare migratoare.

Factori de risc și elemente de conflict între păsări și populația locală

- Incendierea stufărișurilor
- Scăderea nivelului de apă din bălți, lacuri și canale
- Depozitarea deșeurilor menajere
- Eutrofizarea apei

Măsuri de management

- Menținerea suprafeței luciului de apă
- Menținerea nivelului de apă în bălți, lacuri și canale
- Interzicerea depozitării gunoaielor în zona apelor

Bibliografie

BirdLife International (2015). *European Red List of Birds*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Bruun, B., Delin, H., Svensson, L., Singer, A., & Zetterström, D. (1999). *Păsările din România și Europa. Determinator ilustrat*. (Hamlyn Guide, Ed.). Octopus Publishing Group Ltd.

Csörgő, T., Karcza, Z., Halmos, G., Magyar, G., Gyurácz, J., Szép, T., & Schmidt, E. (2003). *Magyar madárvonulási atlasz. Journal fur Ornithologie*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Societatea Ornitologică Română/BirdLife International și Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” (2015). *Atlas al speciilor de interes comunitar din România*. București. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor – Direcția Biodiversitate.

Ujhelyi, P. (Ed.). (2005). *Élővilág enciklopédia I. - A Kárpát-medence állatai*. Budapest: Kossuth Kiadó.

Propunere de monitorizare

Evaluarea efectivelor speciilor pe parcursul anilor 2014-2015 pe aria protejată reprezintă un prim pas deosebit de important pentru a avea o imagine despre starea actuală a populațiilor de păsări care cuibăresc, migrează sau ierneză pe acest sit. Însă pentru a urmări efectele Planului de management și a avea o imagine anuală despre starea anuală a populațiilor de păsări listate în Formularul standard al sitului (Tabel 23.), recomandăm urmărirea unui protocol de monitorizare anuală (Tabel 24.). Din experiența acumulată pe parcursul acestui proiect, din punct de vedere logistic și a siguranței (de exemplu la transectele nocturne) propunem ca monitorizarea să fie bazată pe o echipă alcătuită din două persoane. Descrierea detaliată a metodelor amintite în Tabelul 25 se regăsește în capitolele anterioare. Metodele monitorizări sunt identice cu cele folosite în cadrul acestui proiect, singura diferență este efortul depus.

Tabel 23. Speciile listate în diferite categorii în Formularul standard al sitului ROSPA0142 Teremia Mare - Tomnatic.

Codul sitului	ROSPA0142
Cuibărit	<i>Anthus campestris, Ciconia ciconia, Coracias garrulus, Corvus frugilegus, Falco vespertinus, Lanius collurio, Lanius minor</i>
Pasaj	<i>Egretta garzetta, Nycticorax nycticorax</i>

Tabel 24. Metodele, numărul punctelor, transectelor, ieșirilor și a zilelor propuse pentru monitorizarea anuală a speciilor listate în Formularul standard al sitului ROSPA0142 Teremia Mare - Tomnatic.

Metodă	Nr. punct	Nr. iesiri	Zi pentru o echipă (2 pers)
Evaluarea efectivelor migratoare ale păsărilor acvatice	6	2	2
Evaluarea distribuției speciilor de păsări prin efectuarea observațiilor în puncte fixe	12	2	2
Recensământul păsărilor cuibăritoare în colonii	4	2	2

